

Της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΥΟΥ
κύριας ερευνήτριας στο ΙΒΕ/ΕΠΕ

Από τις σημαντικότερες ηγετικές φυσιογνωμίες της Εκκλησίας, ο **Νικόλαος Α΄ Μυστικός** ανήλθε στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης δύο φορές (901-907 και 912-925), βρέθηκε σε σύμπνοια ή διαφωνία με τρεις αυτοκράτορες –τον **Λέοντα Σ΄** (886-912), τον **Αλέξανδρο** (912-913) και τον **Ρωμάνο Α΄ Λακαπνίνο** (919-944)– και τέλος, ως επίτροπος του ανήλικου **Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννητου** (913-919) ανέλαβε για βραχύ χρονικό διάστημα (913-914) τα ηνία της διακυβέρνησης του κράτους. Αυτά τα στοιχεία και μόνον είναι ικανά για να σκιαγραφήσουν ένα βίο πολυκύμαντο και μια δράση πολυσχιδή, που δεν μπορούσαν παρά να αποσπάσουν εκ διαμέτρου αντίθετες απόψεις και κρίσεις. Είτε ως *εραστής της ήσυχίας*, κατά τους υποστηρικτές του, είτε ως *μηχανουργός σκανδάλων*, κατά τους εχθρούς του, το βέβαιο είναι ότι ο Νικόλαος Μυστικός κυριάρχησε τόσο στα εκκλησιαστικά όσο και στα πολιτικά πράγματα της αυτοκρατορίας το πρώτο τέταρτο του 10ου αιώνα.

Ιταλικής καταγωγής, αλλά γεννημένος στην Κωνσταντινούπολη το 852, ο Νικόλαος ήταν συγγενής (*οικογενής*) του πατριάρχη **Φωτίου** και ως μαθητής του έτυχε εξαιρετικής μόρφωσης. Μαθητής του Φωτίου υπήρξε και ο Λέων Σ΄, η άνοδος του οποίου, όμως, στο θρόνο το 886 σήμανε για το δάσκαλο τον οριστικό τερματισμό των μακρόχρονων και ποικιλότροπων προσπαθειών του να επιβάλει τις οικουμενικές πολιτικές του επιδιώξεις (βλ. *Ε-«Ιστορικά»*, τεύχος 18). Η εκθρόνιση και εξορία του Φωτίου συνοδεύθηκαν από διωγμό των συγγε-

Ο ΝΙΚΟΛΑΟΣ Α΄ ΜΥΣΤΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΑΥΤΟ

1

1. Λεπτομέρεια από μικρόγραφο του «Χρονικού του Κωνσταντίνου Μανασή» με το συμπόσιο που παρέθεσε ο πατριάρχης Νικόλαος Α' ο Μυστικός προς τιμήν του επίδοξου κατακτητή της Κωνσταντινούπολης, Βουλγάρου ηγεμόνα Συμεών, παρουσία του Κωνσταντίνου Ζ' Πορφυρογέννητου και της αυτοκράτειρας Ζωής (Βιβλιοθήκη Βατικανού).

2

2. Ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Φώτιος Α' ο Μέγας, συγγενής και δάσκαλος του Νικολάου Α' του Μυστικού.

Λεπτομέρεια μικρόγραφου από το «Χρονικό του Ιωάννη Σκυλίτζη» (Εθνική Βιβλιοθήκη της Ισπανίας, Μαδρίτη).

3. Ο αυτοκράτορας Αλέξανδρος σε τοιχογραφία στην Αγία Σοφία

3

ΚΡΑΤΟΡΙΚΗ ΕΞΟΥΣΙΑ

4. Η στέψη του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννη -του από τον Χριστό. Παράσταση από ελεφαντοστέινο ανάγλυφο του 10ου αιώνα μ.Χ.

ών και φίλων του και το 887 ο Νικόλαος υποχρεώθηκε να καταφύγει στη μονή του Αγίου Τρύφωνος κοντά στη Χαλκηδόνα, όπου και εκάρη μοναχός. Η ρήξη με το δάσκαλο φαίνεται ότι δεν επέφερε την αποξένωση των δύο πρώην συμμαθητών, καθώς ο Λέων Στ΄ τιμήσε τον Νικόλαο με το αξίωμα του *μυστικοῦ* (υπηρεσία σχετιζόμενη με την αυτοκρατορική γραμματεία).

Ο θάνατος του πατριάρχη Αντωνίου Β΄ Καυλά (893-901) έφερε τον Νικόλαο στον πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης (1η Μαρτίου 901), ενώ ο θάνατος της **Ευδοκίας Βαϊανής**, τρίτης συζύγου του Λέοντος Στ΄, ένα μήνα αργότερα (12 Απριλίου 901), έφερε τον αυτοκράτορα αντιμέτωπο με το θέμα της διαδοχής του, καθώς και ο *άβροδίαιτος* αδελφός του Αλέξανδρος ήταν άτεκνος. Το αμιγώς αυτό πολιτικό πρόβλημα, η συνέχιση δηλαδή ή μη της Μακεδονικής δυναστείας, δεν απασχόλησε μόνον τον Λέοντα Στ΄, αλλά και επίλεκτα μέλη της βυζαντινής κοινωνίας που έσπευσαν να συσπειρωθούν.

Ο Νικόλαος Μυστικός κυριάρχησε στα εκκλησιαστικά και στα πολιτικά πράγματα το πρώτο τέταρτο του 10ου αιώνα

Προάγγελος αυτής της συσπείρωσης ήταν η πρώτη ανάμιξη του Νικολάου Μυστικού στις πολιτικές υποθέσεις της αυτοκρατορίας το 902, όταν ο πατριάρχης έσωσε τον κατηγορούμενο για προδοσία και καταδικασμένο σε θάνατο δρουγγάριο του πλωϊμου, **Ευστάθιο**. Το αξιοσημείωτο στην περίπτωση αυτή είναι ότι ο Νικόλαος πρόεβουε υπέρ ενός ανώτατου αξιωματούχου που κάθε άλλο παρά οπαδός της Μακεδονικής δυναστείας μπορούσε να χαρακτηριστεί. Τη γέφυρα συνεννόησής του με κοσμικούς άρχοντες ο πατριάρχης φαίνεται ότι πολύ σύντομα μετέτρεψε σε τόσο στενή συνεργασία, ώστε οι αντιρρήσεις σε αποφάσεις του αυτοκράτορα να «διατυπώνονται» αυθημερόν: στις 11 Μαΐου του 903 ήταν η μέρα της γιορτής της Πεντηκοστής, αλλά και η μέρα που ο Λέων Στ΄ εγκατέστησε την ερωμένη του **Ζωή Καρβονοψίνα** στο παλάτι. Η παράδοση επέβαλλε τη μετάβαση του αυτοκράτορα στο ναό του Αγίου Μωκίου· σε λίγο, βρέθηκε να κείται αμόφυρτος μόνο με έξι άνδρες της προσωπικής του φρουράς, τη στιγμή που όλοι, *οἱ τε τῆς συγκλήτου καὶ οἱ τοῦ ἱεροῦ βήματος*, είχαν τραπήει σε φυγή. Ο δράστης, κάποιος ασήμαντος Στυλιανός, βασανίστηκε ανηλεώς, ακρωτηριάστηκε και θανατώθηκε στην πυρά. Ο κατάλογος, όμως, των συ-

5

νωμοτών δεν έφτασε ποτέ στον αυτοκράτορα και το γεγονός επέτρεψε στους Βυζαντινούς συγγραφείς να διατυπώσουν τη δική τους άποψη για την κατεύθυνση προς την οποία έπρεπε να στραφούν οι υποψίες του Λέοντος. Τα ιστοριογραφικά κείμενα, οι λεγόμενες παραλλαγές του *Χρονικού του Λογοθέτη*, πηγές εκθρικά διακειμένες προς τη Μακεδονική δυναστεία, αποσιώπησαν το ρόλο του πατριάρχη στη δολοφονική απόπειρα στον Άγιο Μώκιο και υπέδειξαν ως ύποπτο τον αδελφό του αυτοκράτορα Αλέξανδρο, με τον οποίο ο Λέων Βρισκόταν σε διάσταση. Οι ιστοριογραφικές πηγές μπορεί να απήλλαξαν τον Νικόλαο από οποιαδήποτε υπόνοια σε βάρος του, αλλά ένα αγιολογικό κείμενο, ο *Βίος του πατριάρχη Ευθυμίου*, τον ανέδειξε ως τον κύριο υπαίτιο της επίθεσης στον Άγιο Μώκιο.

Αν και εκθρικός έναντι του Νικολάου Μυστικού, ο *Βίος Ευθυμίου* είναι μια σύγχρονη και αξιόπιστη πηγή, στην οποία οι πράξεις συνδέονται με τα κίνηρά τους για να απεικονίσουν πιστά την πραγματικότητα. Είναι το κείμενο που σκιαγραφεί την αδιάλλακτη και πολλές φορές αντιφατική στάση του Νικολάου μετά τη γέννηση αγοριού από τη βασιλική ερωμένη Ζωή Καρβονοψίνα, το Μάιο του 905· το κείμενο που αποκαλύπτει τη συμμαχία του πατριάρχη με το δομέστικο των σχολών **Ανδρόνικο Δούκα** για την ανατροπή του Λέοντος Στ'. Το γράμ-

μα του Νικολάου προς τον Δούκα βρέθηκε στα χέρια του αυτοκράτορα και έντρομος ο πατριάρχης συγκατατέθηκε να βαπτίσει το νεογέννητο με το όνομα Κωνσταντίνος, τον Ιανουάριο του 906. Με τη βάφτιση του Κωνσταντίνου ο Νικόλαος είχε εγκαταλείψει το σύμμαχό του Ανδρόνικο Δούκα, ο οποίος το Μάρτιο του 906 κατέφυγε στους Αραβες. Ενθαρρημένος από την απομάκρυνση του άμεσου κινδύνου που μπορούσε να προέλθει από τη σύμπλευση πατριάρχη και στρατηλάτη, ο Λέων Στ' όξυνε ακόμη περισσότερο την αντιπαράθεσή του με τον Νικόλαο, νυμφευόμενος τη Ζωή Καρβονοψίνα και στέφοντάς την αγουστά. Κατά το *Βίο Ευθυμίου*, ο πατριάρχης βαρυνόταν *σειραῖς οίκειων σφαλμάτων* και επιδίωξε τη συμφιλίωσή του με τον αυτοκράτορα, υποσχόμενος άλλοτε ότι θα έπειθε τους μητροπολίτες να αναγνωρίσουν τη νομιμότητα του διαδόχου, άλλοτε ότι θα επέτρεπε την είσοδο του βασιλέα στην Εκκλησία χωρίς τη συγκατά-

5. Ο τέταρτος γάμος του Λέοντα Στ' του Σοφού υπήρξε πρόβλημα που διατάραξε τις σχέσεις του κράτους με την Εκκλησία

Με μειωμένο κύρος, ο Νικόλαος Μυστικός το Φεβρουάριο του 914 υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τα ανάκτορα

θεση της πρεσβυτέρας Ρώμης και των πατριαρχών της Ανατολής, άλλοτε ότι θα αποδεχόταν τον τέταρτο γάμο στηριζόμενος στις επιστολές του **Μ. Αθανασίου**. Επειτα, όμως, από κάθε υπόσχεση ερχόταν η αθέτηση και, κυρίως, η δημόσια ταπείνωση του Λέοντος από τον Νικόλαο. Στις ατελείυτες παλινδρομήσεις του Νικολάου έθεσε τέρμα η απομάκρυνσή του από τον πατριαρχικό θρόνο το Φεβρουάριο του 907 με την κατηγορία του *έχθρου και πολεμίου* της βασιλείας του Λέοντος Στ'. Από την πλευρά του ο Λέων Στ' είχε δικίο, καθώς η στάση του Νικολάου Μυστικού είχε αφήσει για περίπου δύο χρόνια να πλανάται η αμφισβήτηση της νόμιμης συνέχισης της Μακεδονικής δυναστείας. Το γεγονός ότι μετά την καθαίρεση του Νικολάου Μυστικού δεν εκδηλώθηκε καμιά επιβουλή, αναδεικνύει τον πατριάρχη ως τον πόλο συσπείρωσης όσων θέλησαν και επιδίωξαν την ανατροπή του Λέοντος Στ' και της δυναστείας του: το περίφημο ζήτημα της τεταρτογαμίας του Λέοντος Στ' πρόσφερε το ιδεώδες πρόσχημα για ένα τέτοιο εγχείρημα.

Με τον Νικόλαο Μυστικό εξόριστο στη μονή των Γαλακρηνών και νέο πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως τον **Ευθύμιο Α'** (907-912), ο Λέων Στ' μπόρεσε επιτέλους να εξασφαλίσει τη νομιμότητα της

6. Ο Κωνσταντίνος Δούκας σε μάχη κατά των Αράβων

διαδοχής του. Ο Ευθύμιος υιοθέτησε διαλλακτική στάση και, προσβέυοντας την καταδικη του τέταρτου γάμου γενικά, αλλά ειδικά για την περίπτωση του Λέοντος Στ' την παραχώρηση οικονομίας, έστεψε με τη δέουσα εισησιμότητα και λαμπρότητα τον Κωνσταντίνο Ζ Πορφυρογέννητο συναυτοκράτορα (15 Μαΐου 908). Η διαμάχη, που ξέσπασε μεταξύ των δύο εκκλησιαστικών παρατάξεων, Ευθυμιανών και Νικολαϊτών, συνεχίστηκε δριμύτερη, όταν μετά το θάνατο του Λέοντος Στ' το 912, ο νέος αυτοκράτορας Αλέξανδρος καθαίρεσε τον Ευθύμιο και επανέφερε τον Νικόλαο Μυστικό, ο οποίος εξαπέλυσε απηνή διωγμό κατά του αντιπάλου του και των οπαδών του. Αιφνίδιο τερματισμό στην περίπου αποκλειστική ενασχόληση του Νικολάου με την ενδοεκκλησιαστική έριδα έθεσε ο θάνατος του Αλέξανδρου το 913, ο οποίος όρισε τον πατριάρχη ως πρώτο και κύριο επίτροπο του ανήλικου Κωνσταντίνου Ζ.

Η αντιβασιλεία του Νικολάου Μυστικού συνδέθηκε και, ταυτόχρονα, συγματίστηκε από την καταστολή της ανταρσίας του Κωνσταντίνου Δούκα, γιου του Ανδρονίκου, συμμάχου του Νικολάου επί Λέοντος Στ'. Οι ιστοριογραφικές πηγές είναι πολλές και αφηγήθηκαν το γεγονός, παρέχοντας συγκεκριμένα επί μέρους στοιχεία. Αντίθετα, οι αγιο-

Με δολοπλοκίες, δολοφονίες, διώξεις και ανιερές συμμαχίες ο Νικόλαος Α΄ Μυστικός ανέτρεψε τη Μακεδονική δυναστεία

λογικές πηγές είναι δύο, ο *Βίος Ευθυμίου* και ο *Βίος Βασιλείου του Νέου*, και περιέγραψαν το συμβάν, προσφέροντας ερμηνεία. Ο πατριάρχης, βλέποντας ετοιμοθάνατο τον Αλέξανδρο, καλεί το δομέστικο των σχολών Κωνσταντίνο Δούκα, επιδιώκοντας να αποκτήσει ισχυρό στρατιωτικό έρεισμα· στη συνέχεια, όμως, πληροφορείται ότι συσαστικά αυτός αναλαμβάνει τα νήια του κράτους, μετανιώνει για την πρόσκληση στον Δούκα και οργανώνει την αντίσταση της Κωνσταντινούπολης εναντίον του. Με το θάνατο του Δούκα η ανταρσία είχε λήξει, αλλά τα μέτρα που ελήφθησαν για να αποφευχθεί η ενδεχόμενη αναζωπύρωσή της ήταν ιδιαίτερα σκληρά: στο *Βίο Βασιλείου του Νέου* ο πατριάρχης εμφανίζεται να κρατά μαχαίρι που σφάζει τα πρόβατα και επάξια αποκτά την προσωπικότητα του *Ήττιλάν*· στο *Βίο Ευθυμίου* φέρεται να διατάσσει τη σφαγή οχτακοσίων ατόμων και να κερδίζει το χαρακτηρισμό του ως *άνεπιλήπτον άρχιμέρος*. Όσο κι αν στις εικόνες αυτές κυριαρχεί η υπερβολή, το βέβαιο είναι ότι στον Νικόλαο Μυστικό, επιφορτισμένο εκείνη τη χρονική στιγμή με τη διακυβέρνηση του κράτους και υποχρεωμένο από τη φύση του αξιώματός του να μεριμνά για τη σωτηρία του ποιμνίου του, αποδόθηκε η αποκλειστική ευθύνη για το θάνατο τόσων ατόμων.

Ο Νικόλαος Μυστικός είχε προδώσει για δεύτερη φορά τους Δούκες και μαζί με αυτούς όλους τους επιφανείς συμμάχους τους, που τώρα συμπεριλαμβάνονταν στον κατάλογο των θυμάτων του. Η βίαιη καταστολή της ανταρσίας του Κωνσταντίνου Δούκα έθεσε οριστικό τέλος στη μέχρι τότε στενή συνεργασία του πατριάρχη με επίλεκτα μέλη της κοινωνίας. Από το 913 μέχρι το θάνατό του, το 925, οι σχέσεις του Νικολάου με πολιτικούς και στρατιωτικούς αξιωματούχους, όποτε δεν ήταν έκδηλα εχθρικές, χαρακτηρίστηκαν από την τυπικότητα που επιβάλλει η διάχυτη δυσπιστία. Απογυμνωμένοι από ερείσματα και με μειωμένο κύρος, ο Νικόλαος Μυστικός το Φεβρουάριο του 914 υποχρεώθηκε να εγκαταλείψει τα ανάκτορα και να ασχοληθεί με *τά της ίδιας Έκκλησίας*, που, κατά το δηκτικό σχόλιο του *Βίου Ευθυμίου*, είχε να δει οχτώ μήνες.

Τα επόμενα έξι χρόνια στο πολιτικό προσκήνιο επικρατούν πολύπλοκοι ανταγωνισμοί: επιφανείς γαιοκτήμονες και στρατηγοί, παρακοιμώμενοι και παιδαγωγοί με σύνθημα ότι στηρίζουν τον ανήλικο Κωνσταντίνο Ζ διεκδικούν το θρόνο του. Οι πρωταγωνιστές της περιόδου αυτής και οι επιλογές τους αμαυρώθηκαν δεόντως από τον πατριάρχη: στις Επιστολές του μιλά για *άνθρωπάρια* με απόδημο θράσος, για ευνούχους που ήταν *ή των κακών αίτια*, για *πταίσμα* των Ρωμαίων που *άδικως* εξεστράτευ-

...αυτῶν τῶν βασιλέων τὰ τῆς βασιλείας παρὰ τοὺς κληρικούς· οὐκ ὡς οὐκ ἔστιν
 λεγόμενον κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπιτύχαιον· εἶπεν ἰδέσθαι· ἰδέσθαι καὶ τὸ μετὰ τὸ ἰδέσθαι τρεῖς μὲν

σαν κατά των Βουλγάρων. Το 919 επικράτησε ο μέχρι τότε δρουγγάριος του πλωίμου Ρωμανός Λακαπνός, με τον οποίο ο Νικόλαος έσπευσε να συμπράξει. Η πολιτική σύμπλευση πατριάρχη και σφετεριστή διαμόρφωσε πολύ γρήγορα το νέο σκηνικό: πρώτη πράξη, ο γάμος του Κωνσταντίνου Ζ με την κόρη του Λακαπνού, Ελένη (9 Μαΐου 919), γεγονός που επισφραγίστηκε με την ανάδειξη του Λακαπνού σε βασιλοπάτορα· δεύτερη πράξη, η έκδοση του *Τόμου Ενώσεως* (9 Ιουλίου 920), που αποδόθηκε στη Βούληση του Λακαπνού για ειρήνευση των εκκλησιαστικών πραγμάτων. Με τον *Τόμο Ενώσεως* ο τρίτος γάμος επιρεπόταν μόνον υπό ορισμένες προϋποθέσεις, ενώ καταδικάζονταν απόλυτα ο τέταρτος. Οι απόψεις του Νικολάου Μυστικού δικαιώθηκαν πανηγυρικά, αλλά η ένωση στους κόλπους της Εκκλησίας δεν επήλθε (η οριστική αποδοχή του *Τόμου Ενώσεως* έγινε μόλις το 995). Εκείνο, όμως, που σίγουρα είχε επιτευχθεί, ήταν η ηθική μείωση του Κωνσταντίνου Ζ Πορφυρογέννητου. Σύγχρονοι ιστορικοί χαρακτήρισαν τον *Τόμο Ενώσεως* ως νίκη της Εκκλησίας επί του κράτους· ίσως η ορθότερη διατύπωση να είναι: νίκη του Νικολάου Μυστικού επί της Μακεδονικής δυναστείας. Η χρονική αλληλουχία των γεγονότων αναδεικνύει την ηθική μείωση, που είχε υποστεί ο Κωνσταντίνος Ζ με τον *Τόμο Ενώσεως*, ως την απαραίτητη προϋπόθεση για τον έμπρακτο υποβιβασμό του, που ακολούθησε αμέσως μετά: τον Αύγουστο του 920, η αυγούστα και μητέρα του Ζωή Καρβονοψίνα, με την κατηγορία ότι επιβουλεύεται τη ζωή του Λακαπνού, απομακρύνεται από το παλάτι και κείρεται μοναχή· το Σεπτέμβριο του ίδιου

έτους ο Ρωμανός γίνεται καίσαρ και το Δεκέμβριο στέφεται (συν)αυτοκράτορας. Από τότε μέχρι το Δεκέμβριο του 923 έγιναν αλληπάλληλες στέψεις: της συζύγου του Ρωμανού Λακαπνού, Θεοδώρας, των τριών γιων του, Χριστοφόρου, Στεφάνου και Κωνσταντίνου, και της συζύγου του Χριστοφόρου, Σοφίας. Δίπλα στη Μακεδονική δυναστεία είχε ιδρυθεί μια νέα, αυτή των Λακαπνών. Ο Νικόλαος Μυστικός έγραφε ότι *τὸν κύριον Ρωμανὸν εγκαθίδρυσε στην εξουσία ο Θεός με κριτήρια που μόνον Εκείνος γνώριζε*. Ο ίδιος ο πατριάρχης «περιορίστηκε» στο να τελέσει με την απαιτούμενη λαμπρότητα και επισημότητα όλες αυτές τις στέψεις, που κράτησαν τον Κωνσταντίνο Πορφυρογέννητο μακριά από το θρόνο των προγόνων του για περίπου 25 χρόνια. Με αυτόν τον τρόπο, μοναδικό στη βυζαντινή ιστορία, ολοκληρώθηκε ο αγώνας του Νικολάου Α' Μυστικού να ανατρέψει τη Μακεδονική δυναστεία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

J. Gay, *Le patriarche Nicolas Mystique et son rôle politique, Mélanges Ch. Diehl*, II, Παρίσι 1930, 91-101.
 Ι. Κωνσταντινίδης, *Νικόλαος Α' Μυστικός (ca. 852-925 μ.Χ.), πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως (901-907, 912-925)*, Αθήνα 1967.
 Ο. Kresten-A. Müller, *Samtherrschaft, Legitimationsprinzip und kaiserlicher Urkundentitel in Byzanz in der ersten Hälfte des 10. Jahrhunderts*, Βιέννη 1995.
 Αικατερίνη Χριστοφιλοπούλου, *Βυζαντινή Ιστορία*, Β/2: 867-1081, Θεσσαλονίκη 1997, 68-77.
 Βασιλική Ν. Βλωσίδου, Σχετικά με τα αίτια της εκθρόνισης του πατριάρχη Νικολάου Α' Μυστικού (907), *Σύμμεικτα* 11 (1997), 23-36.

7. Ο ετοιμόθάνατος αυτοκράτορας Λέων Στ' ο Σοφός υποδεικνύει ως διάδοχό του τον αδελφό του Αλέξανδρο, ο οποίος θα βασιλέψει για ένα χρόνο (912-913 μ.Χ.) πριν τον διαδεχθεί ο Ρωμανός Α' ο Λακαπνός, που εικονίζεται στο νόμισμα (8) μαζί με τον Κωνσταντίνο Ζ' τον Πορφυρογέννητο